

Kirkevekst — en orientering og kritisk vurdering

AV JAN-MARTIN BERENTSEN

O. Innledning

Ingen vil påstå at kirkevekst er noe nytt. Kirken har vokst i verden i to årtusener. Likevel er *uttrykket* «kirkevekst» i løpet av de siste par tiår blitt et *begrep* som fører våre tanker i én bestemt retning: Til Kirkevekst-Instituttet ved Fuller Theological Seminary's School of World Mission i California. Her har man siden midten av 60-tallet gjort det til hovedoppgave å forske — under misjonsbefalingens overlys — i fenomenet «kirkevekst»: Hvordan vokser den kristne kirke? Hvorfor vokser den? Hvordan plantes nye menigheter? Hvorfor og hvordan hindres kirkens vekst? Det er alt sammen problemstillinger som uten videre kjennes brennende aktuelle for enhver misjonær.

La det med en gang være sagt at instituttet allerede har betydd enormt for verdensmisjonens teori og praksis i den korte tid det har fungert. Det skyldes — uten forkleinelse for noen annen — i første rekke professor emeritus *Donald A. McGavran (MG)*. Det er *hans* tenkning som har lagt basis for det som i dag verden over populært kalles «kirkevekst-teologien» eller «kirkevekst-ideene».

I en forholdsvis kort presentasjon og vurdering som den vi her skal gi, vil vi derfor konsentrere oss om sentrale tanker hos MG. En skal ikke ha lest mange sider av hans bøker før en oppdager at vi her har med en mann å gjøre som minst av alt kan anklages for å fare med skrivebordsteorier. En misjonstenker med større førstehåndskjennskap til den kristne verdensmisjons praktiske hverdag enn MG, skal det godt gjøres å oppspore. Med over 30 års erfaring som misjonær i India (Disciples of Christ) har han i nesten 30 nye bølger forsket, skrevet og undervist i misjon og kirkevekst. Hans bøker bør i dag høre med til standardlesning for enhver orientert misjonær og misjonsleder. La meg nevne tre av de viktigste: 1. «*The Bridges of*

God» fra 1955, hvor han presenterer en del av sine grunnleggende misjonsstrategiske tanker om de «broer» som gis for den som skal inn til folkene med evangeliet. 2. «*How Churches grow*» fra 1959, hvor en del av kirkevekst-ideene utvikles, og 3. «*Understanding Church Growth*» fra 1970, hvor han gir en mer systematisert og gjennomarbeidet fremstilling av kirkevekst-ideene. (* se s. 155).

Om vi skulle driste oss til å peke på tre forhold som synes å prege MG's misjonstenkning, er det for det første hans egen praktiske misjonærerfaring i India sammen med erfaring fra en hel rekke case-studies fra forskjellige deler av verden. For det annet er det en sterk reaksjon mot mye moderne europeisk og amerikansk misjonsteologi, som ifølge MG har forlatt Skriftens ord og autoritet. For det tredje et sterkt engasjement for de unge kirkers delaktighet og medansvar for å nå ut i verdens totale befolkningsmasse med evangeliet.

MG's ideer har skapt *debatt*. De er blitt applaudert og forkastet. Mennesker som står ham fjernt i grunnleggende kristendomssyn har vært til dels harde i sin kritikk. P. d. a. s. har representanter for en tilsvarende konservativ-evangelisk grunnholdning levert verdifulle korrigerende og utfyllende bidrag til en mere nyansert forståelse av en rekke av de spørsmål MG reiser. En del av debatten kom til uttrykk i *International Review of Missions's* julinummer 1968, som i sin helhet var viet MG's kirkevekst-ideer. (Bare det sier jo noe om den oppsikt hans ideer har vakt.) Likeledes i J. R. McQuilkin's lille bok «*Measuring the Church Growth Movement. How Biblical is it?*» fra 1973, mens rapporten fra Lausanne-bevegelsens teologiske konsultasjon i 1977 omkring «the homogenous unit principle» (se mere til dette nedenfor) reflekterer noe av diskusjonen på dette spesielle punkt. For den som virkelig ønsker å sette seg inn i kirkevekst-problematikken, gir hele denne debatt en fyldig presentasjon av nyanser og motforestillinger.

Mange gode og interessante ting hos MG må vi her la ligge. Jeg har valgt å konsentrere denne presentasjonen omkring noen av de underliggende og bærende *hovedprinsipper* i kirkevekstideene. Vi vil først se litt på MG's fundamentale forståelse av *misjonsoppdraget*. Dernest i tur og orden på hans tanker omkring *misjonsmetodikken*, hans tale om «the homogenous unit principle» (den homogene enhets prinsipp), og hans tanker omkring *mottagelige og umottagelige folkegrupper*.

I. Hva er misjon?

Det er verd å merke seg at kirkevekst-ideene er vokst fram i *verdens-*

misjonens kontekst. De er ikke blitt til ved et hvilket som helst teologisk fakultet, men i en sammenheng som er dynamisk engasjert i «world mission». Vårt første spørsmål må derfor være: Hvordan definerer man her misjonens oppdrag?

Ikke uten polemisk brodd sier MG til dette at *misjon* etter sitt vesen ikke kan være hva som helst. Kristen misjon er *Guds misjon* (*missio Dei*), og må derfor være hva Gud ifølge sin åpenbarte vilje ønsker at den skal være. Spørsmålet er: «Når Gud er en slik Gud som han har vist oss i Kristus, hva slags misjon ønsker da *han?*» (1970, s. 31) Poenget i hele NT's åpenbaring er at mennesket er *tappt*, og at Gud ønsker det tapte mennesket *funnet* og bragt tilbake i et forsonet Gudsforhold gjennom tro på Kristus og dåp til hans navn. (1970, s. 32) Siden nå dette er Guds åpenbarte vilje i Kristus, kan vi definere misjon i streng forstand som «*an enterprise devoted to proclaiming the Good News of Jesus Christ, and to persuading men to become His disciples and dependable members of His Church.*» (1970, s. 34.) Dette er en definisjon som MG selv uthever med sperret trykk.

Denne definisjon er et vesentlig utgangspunkt til forståelse av MG's kirkevekst-filosofi, og det særlig av *to* grunner: For det *første* fordi den gir klart uttrykk for det MG ser som den kristne misjons *ene, altoverskyggende primat*: At mennesker må vinnes for Gud og forsones med Ham ved tro og dåp. Dette sies i bevisst reaksjon mot den misjonstenkning MG kaller «the parallel philosophy» (1959, s. 71) Med den betegnelsen sikter han til at misjon i mange sammenhenger defineres som en hel rekke parallelt-løpende, forskjellige gjøremål: Misjon er å hjelpe syke, spre opplysning, hindre og lindre alle former for menneskelig nød, drive utviklingshjelp, forkynne evangeliet etc. etc. Ifølge en slik «parallel philosophy» er verdensmisjonen «equally concerned with any meeting of human need anywhere». (1959, s. 71) MG's reaksjon mot dette betyr *ikke* at han anser menneskelig nød som misjonen ivedkommende. Tvert imot kan han si at misjon og kirke idag må involvere seg i en rekke nødvendige og i og for seg gode oppgaver. Men, og dette er for MG viktig, denne mangfoldighet av i og for seg gode og nødvendige «saker» må i misjonens sammenheng ikke *utelukke*, men tvert imot *tjene det overordnede mål* som er «maximum reconciliation of men to God in the Church of Jesus Christ». (1970, s. 51) For, nemlig, Gud ønsker at mennesket skal bli frelst i den mening «that through faith they live in Christ and through obedience they are baptized in His

name and live as responsible members of His Body. God therefore commands those of His household to go and «make disciples of all nations». Fulfilling this command is the supreme purpose which should guide the entire mission, establish its priorities, and coordinate all its activities.» (1970, s. 51) For det annet er MG's definisjon viktig til forståelse av kirkevekst-filosofien fordi den klart uttrykker at det å gjøre mennesker til disipler praktisk og konkret betyr å gjøre mennesker til «*dependable members of His Church*». Også dette sier MG med polemisk brodd, både mot en moderne misjonsforståelse som ser enhver tale om utbredelse av den kristne kirke som imperialism, og mot mye tradisjonell misjon som i praksis er vel fornøyd med å så *evangeliet* mens konkret tale om innhøsting av tellbare mennesker ansees som uberettiget interesse for resultater. En slik misforstått og beskjeden fromhet avviser MG som ubibelsk. Gud vil at mennesker skal *høstes inn*, gjøres til disipler ved dåp og tro, og det betyr i praksis ganske enkelt at de skal gjøres til *menighetslemmer*. (Kfr. hans tale om «harvest-theology» i motsetning til «search-theology». 1970, ss. 34 ff.)

Dermed har MG lagt grunnlaget for sin kirkevekst-tenkning. Ifølge misjonens oppdrag kan det ikke være annerledes enn at misjonens primære oppgave *må være kirkevekst*, både forstått som en multiplikasjon av antall kirker/menigheter, og som en stadig vekst i de allerede eksisterende. I denne sammenheng føres et kraftig felt-tog mot den form for fromhet som *glorifiserer den lille flokk*, og som identifiserer *langsom* numerisk vekst med *sunn* vekst. MG er ikke redd for å bruke sterke ord om kirkens ekspansjon. Han taler stadig med uttrykk som at «there must — — — — be a tremendous expansion in the number of Christians» (1959, s. 28.); «fantastic increase in the number of Christians is essential — — — —» (1959, s. 29); «today's supreme task is effective multiplication of churches in the receptive societies on earth» (1970, s. 49) etc. Ordene strutter av en *dynamisk optimisme* som er et markant kjennetegn hos MG, og som har sin grunn i hans forståelse av misjonsbefalingens ordlyd om at alle *folkeslag* skal gjøres til disipler. Det betyr for MG, nemlig, at verden bokstavelig talt skal *kristianiseres*. Ikke ad den sosiale, politiske og økonomiske reforms og forbedrings vei, men ved at folkeslagene føres til omvendelse og tro. M. a. o.: Ved *kirkevekst*: «If the world is to become Christ's and finally know the abundant and eternal life, churches must multiply enormously». (1959, s. 29) Derfor er det også at fremtidens kirkevekst vil måtte skapes ved så-

kalte «*people movements*» (som vi skal komme tilbake til), fordi det er umulig å skjønne at noe annet «will bring the nations to faith and obedience» (1970, s. 299). MG er optimistisk nok til å fastslå at verden er åpen for tro på Kristus så langt som vi bare makter å forkynne ham: «Let us face the fact that the world is open to belief in Christ as widespread as is our power to proclaim him». (1970, s. 370). Derfor trenger vi en ny *visjon* over verdensevangeliseringen: «Visions of a world that will be when its peoples are following Christ! — — — — A new vision of what mission can be opens out before us. The vision of a disciplined, working, and worshipping world appears before our eyes.» (1970, s 370) Denne MG's optimisme består ikke bare i at dette *teoretisk* sett er misjonens mål, men i at dette mål *praktisk er mulig å oppnå*.

Med en slik forsåelse av misjonens oppdrag som det å skape «multiplication of churches», stiller så MG oss en rekke *ransakende spørsmål*: Hvis innhøsting og vekst er det Gud vil, og det vi selv vil, *oppnår* vi så virkelig ved vår mangfoldige aktivitet det vi ønsker? *Vokser* menighetene? *Er* det knoppskyting i stadig nye menigheter blant nye folkegrupper? *Vet* vi i det hele tatt hvor der er vekst, hvor der er stagnasjon og hvor der eventuelt er tilbakegang? MG besvarer selv det siste spørsmålet ved å si at protestantisk misjonsvirksomhet for en stor del er innhyllet i «*a universal fog*» (1970, s. 67). En masse ypperlig arbeid gjøres på mange fronter, men *resultatet* av innsatsen har en ikke på langt nær oversikt over. Denne tåke må klares opp. Vi må få *eksakt kunnskap* om resultatene av virksomheten i form av vekst, stagnasjon eller tilbakegang. Vi må m. a. o. bruke tid og flid på å utarbeide og studere *statistikk*. Dette er et *praktisk hovedanliggende* i kirkevekst-skolen. Enhver prest, evangelist og misjonær i menighetsbyggende arbeid bør tegne en omhyggelig grafisk framstilling av menighetsveksten hvor vedkommende har sitt arbeid. Denne «wonderful graph of growth» (1970, s. 108) vil være til uvurderlig hjelp, ikke bare til forståelse av *om* arbeidet viser vekst, men til forståelse av *hvordan* og *hvorfor* veksten skjer. Den vil eventuelt frata oss alle falske illusjoner og gi oss et realistisk bilde av situasjonen, hvilket er første steg på veien til ny vekst. (Vi kan ikke her gå inn på alle de praktiske anvisninger MG gir for føring av pålitelig statistikk og anskuelige grafiske framstillinger. Se til dette del III i «Understanding Church Growth».)

Når vi nå har funnet svaret på vårt første spørsmål om hva misjon er, sett hvordan misjonsforståelsen danner basis for kirkevekst-

ideene, og sett hvordan en radikal selvransakelse fremstilles som første steg mot fornyet ekspansjon og vekst, så blir vårt neste spørsmål naturlig nok *hvordan* MG tenker seg at målet skal nås? Hva sier kirkevekst-ideene om de *metoder* og den *strategi* som vil føre oss i riktig retning?

II. Metode-tenkningen

MG skriver meget av stor interesse og nytte fra misjons- og evangeliserings-metodisk synspunkt, uten at vi her skal referere de mange forskjellige praktiske overveielser. Vi presenteres for alt som har vært forsøkt av metodiske fremstøt de forskjelligste steder i verden. Det rikholdige materialet kan med utbytte studeres både i del IV — «Methods of Church Growth» — i «How Churches grow», og i «Understanding Church Growth». Så vidt jeg kan skjønne bæres tenkningen på dette punkt av *to metodiske hovedprinsipper*: For det *første* «den homogene enhets prinsipp», for det *annet* talen om «mottagelige» og «umottagelige» folkegrupper. Disse to prinsipper er så betydningsfulle at vi — som sagt innledningsvis — skal se nærmere på dem i hvert sitt kapittel nedenfor. Her skal vi foreløpig merke oss noen viktige generelle synspunkter.

Ved en overfladisk «blading» gjennom MG's bøker støter en stadig på uttrykket «*successful methods*». Spørsmålet reiser seg dermed umiddelbart om MG forsøker å gi oss et spesielt metodisk opplegg som en slags universalnøkkel til kirkevekst? Lanserer han én spesiell kirkevekst-metode i misjon og evangelisering som så å si garanterer «*success*»?

Jeg kan ikke se at dette er tilfellet. Det er bare *novisen* — nykomlingen — som mener seg å ha funnet «*the cause*» til en kirkes vekst. (1970, s. 136). Vekstens årsaker er nemlig alltid å søke i en mangfoldighet av faktorer. «He who would understand church growth must allways assume multiple causes for each spurt of growth or period of retardation». (1970, s. 138.) Derfor kan MG også si at et menneskes innsikt i kirkevekst kan måles i vedkommendes bevissthet om kirkevekstens *kompleksitet*. (1970, s. 136). — Jeg husker også personlig hvordan MG under et seminar i Tokyo i 1976 la meget sterk vekt på å hindre den populære misforståelse at kirkevekst er avhengig av én spesiell metode.

Dette betyr imidlertid ikke at misjons- og evangeliseringsmetodikk dermed er likegyldig, at alle metodiske fremstøt til enhver tid så å si har samme effekt. Det betyr at en metode — eller to eller tre

— som har vist seg fruktbar i én sammenheng og blant én gruppe mennesker, slett ikke behøver å passe i en annen. Og det betyr at veksten sjelden eller aldri kan tilskrives noen enkelt metode. Det utelukker imidlertid ikke at MG understreker *tre momenter*: For det *første* må nøden for menneskers frelse være til stede. Etter å ha gitt eksempler på hvordan sterk ekspansjon har resultert utfra vidt forskjellige metodisk opplegg i forskjellige deler av verden, sier MG: «Basic to all these methods is a driving concern of some man or woman that others become disciples of the Lord Jesus Christ. The personal burden — — — — makes a path for itself. The form of the path — the method — varies — — — — according to the circumstances. But back of every method will be found a man who shares Christ's passion for the redemption of men.» (1959, s. 127).

For det *annet* må en stikke fingeren i jorda og lukte hvor en er. En må kjenne omstendighetene/omgivelsene/the circumstances» i hvilke en befinner seg. Og ifølge MG er det vesentligste i denne sammenheng å kjenne til *graden av mottagelighet/modenhet/«ripeness» for evangeliet* i den befolkningen en arbeider. Er befolkningen *svært mottagelig*, spiller valg av metode liten rolle. En kan arbeide ved betalte evangelister/misjonærer eller ved ubetalte kristne lekfolk, ved teltkampanjer eller ved husmøter, og *alt* «will multiply congregations». (1959, s. 129). Befinner en seg derimot i et *umottagelig* folk, vil en oppleve at «no method or combination of methods will now win any appreciable number to Christ». (1959, s. 130.) Mellom disse to ytterpunkter gjelder det imidlertid å finne fram til et rett metodisk opplegg, for her vil mennesker «become disciples if approached rightly and will remain in the world if they are not.» (1959, s. 130).

Derfor gjelder det for det *tredje* — ved egne forsøk og/eller ved å iakta andre som arbeider innen samme folkegruppe — å finne fram til «those methods of proclaiming and persuading on which God has put His seal of approval». (1970, s. 162) D. v. s. den/de «successful methods» i den aktuelle situasjon.

Dermed er konsekvensen hos MG på dette punkt at selv om han stadig advarer mot å tro at kirkevekst kan oppnås og kopieres ved hjelp av ett enkelt metodisk universal-opplegg, blir likevel betydningen av å finne fram til «*the successful methods*» i den aktuelle situasjon avgjørende. «Training in how to choose methods which multiply churches — — — is highly desirable for all churchmen engaged in mission.» (1959, s. 131.) Hvis nemlig *nøden* er der, *vil* man

finne «successful methods» (1959, s. 128), og mennesker *vil* vinnes «if approached rightly». (1959, s. 130).

Dermed er vi klar til å se nærmere på det første av kirkevekstide-
enes metodiske hovedprinsipper, altså ved vårt tredje hovedavsnitt.

III. Den homogene enhets prinsipp

Uttrykket «the homogenous unit» spiller en så fremtredende rolle i kirkevekstlitteraturen at det til tider ganske enkelt gjengis ved forkortelsen HU. Hva skjuler det seg bak dette begrep?

Det er et hovedanliggende for MG å påvise at det bibelske begrep «folk»/«folkeslag» ikke kan og ikke må identifiseres med det moderne politiske begrep «nasjon». De aller fleste av verdens nasjoner er ingen ensartede størrelser. Tvert imot består de ofte av en rekke folkegrupper som mer eller mindre tilfeldig fremstår under en felles nasjonal paraply. En nasjons enhet er derfor i slike sammenhenger å betrakte som en etnisk, kulturell og sosial *mosaikk*: Den er sammensatt av en rekke homogene enheter, en hvit, en gul, en rød, en grønn o. s. v. Graden av samkvem mellom disse grupper kan variere fra godt integrert fellesskap over isolasjon til bittert fiendskap.

Hvordan defineres så en «homogen enhet»? Jo, sier MG, «the homogenous unit is simply a section of society in which all the members have some characteristic in common». (1970), s. 85) I denne vide betydning er begrepet så elastisk at det nesten er meningsløst, og MG presiserer det nærmere ved å henvise til at det felles bånd som binder gruppen sammen, kan være geografisk beliggenhet, det kan være språklig enhet, det kan være etniske og rasemessige bånd, det kan være sosiale og yrkesmessige o. s. v., og det kan være en kombinasjon av flere slike karakteristika. Poenget er at mennesker innen en slik homogen enhet føler seg hjemme med hverandre p. g. a. det/de bånd som binder dem sammen. De er seg bevisst sin *identitet* og sin *enhet* som et «vi» til forskjell fra «de andre».

MG's misjonsmetodiske poeng i denne sammenheng er at *ingen betydelig kirkevekst kan forventes dersom en ikke er kjent med og innretter seg etter denne mosaikk*. I en av hans mest kjente og mest omdiskuterte uttalelser formuleres det slik: «Men like to become Christians without crossing racial, linguistic or class barriers.» (1970, s. 198.) M. a. o.: I en folkegruppe som inviteres til en kirkelig sammenheng hvor en bruker et annet språk enn gruppens eget, kan en ikke vente betydelig kirkevekst. Mennesker som først må krysse etniske barrierer for å delta i en kristen sammenheng, vil for-

bli utenfor den kristne kirke. I et typisk klasse- eller kastesamfunn vil det forbli liten fremgang for evangeliet blant *lavkaste*-befolkningen, dersom denne må slutte seg til en *høykaste*-dominert kirke for å bli kristen — og vice versa. Det fins «nothing in the Bible», sier MG, som krever at «*in becoming a Christian a believer must cross linguistic, racial and class barriers*». (1970, s. 201). Ikke desto mindre har situasjonen i mange sammenhenger nettopp vært at mennesker har måttet krysse en eller flere slike barrierer for å bli kristne. Dette fenomen er ofte grunnen til stagnasjon og liten vekst for kristen misjon. Mange mennesker og folkegrupper forble utenfor den kristne kirke, ikke fordi de hørte, forsto og så forkastet evangeliet, men simpelthen fordi den kristne kirke var og ble et sosialt, etnisk eller rasemessig *fremmedelement* de ikke kunne akseptere uten å bryte med sin egen etniske eller sosiale identitet. Derfor er det om å gjøre å plante evangeliet *inn* i disse mange uensartede sammenhenger, slik at menigheter kan dannes *innen de forskjellige homogene enheter*. Dette er MG's metodiske «homogenous unit principle», og en *hovedforutsetning* for kirkevekst. «Church planters who enable men to become Christians without crossing such barriers are much more effective than those who place them in men's way.» (1970, s. 200).

Nå er MG oppmerksom på at det her går an å skjematizere og gruppere i slike homogene enheter på et vis som karikerer virkeligheten. Ikke minst i mange urbane strøk desintegrerer ofte gamle homogene enheter og mister sin betydning. I slike sammenhenger vil det være rent anstaltmakeri å la ens misjonsstrategiske opplegg diktere av dette prinsipp. Derfor skal prinsippet ikke «guddommeliggjøres». En skal bruke «common sense» og ikke «blindly follow the principle.» (1970, s. 214).

MG er også oppmerksom på en annen fare, nemlig at dette prinsipp kan *misbrukes* og føre i retning av etnosentriske, innadvendte og selvopptatte kirker som så å si gjør kristendommen til en ny stammereligion, og som dermed blir en praktisk fornektelse av kristent *brorskap* og kristen *enhet*. (1970, s. 213–214). Dette er på ingen måte hensikten, og der hvor nye menigheter i forskjellige homogene enheter i samfunnet får *sunn veiledning*, vil noe slikt ikke skje. Der vil de tvert imot stadig søke etter forskjellige måter hvorpå de kan uttrykke brorskap og enhet på tvers av de eksisterende sosiale barrierer. *Poenget* er imidlertid at kristen enhet og kristent brorskap skal vokse fram som en *Åndens frukt* i menighetens

liv i samfunnet, og ikke på forhånd gjøres til en *betingelse* for å kunne anta kristen tro: «Christian brotherhood is a *result* of the operation of the Holy Spirit in the lives of Christians — not a prerequisite for baptism». (1970, s. 213).

Derfor blir «den homogene enhets prinsipp» tross alt en *metodisk hovedsak* i misjonens ekspansjon med evangeliet og i arbeidet for kirkevekst i nye folkegrupper. Først ved å ta dette prinsippet på alvor kan vi nemlig bevisst legge til rette for at kirken kan ekspandere i form av såkalte «*people movements*».

Her er vi på nytt ved en gjenganger hos MG og kirkevekst-filosofien. Det blir ofte i vår tid, ifølge MG, feilaktig antatt at *den NT-lige måte* å verve disipler på er å vinne dem en for en. Det er den måte de aller fleste misjonærer ubevisst forutsetter at mennesker skal bli kristne på. (1970, ss. 300—301). MG kaller et slikt individuelt stangfiske for «Christianization by abstraction» (1970, s. 300), fordi det i de fleste sammenhenger betyr at den kristne løsrives/abstraheres fra sin sosiale sammenheng. En slik abstraksjon skaper ofte det inntrykk at å bli en kristen er en «antisocial act». (1970, s. 301).

I mange sammenhenger glorifiseres en slik «Christianization by abstraction» ved henvisning til Jesu ord om å la «de døde begrave sine døde», «den som ikke hater sin far og mor — — —», etc. MG benekter slett ikke at slikt kan og må forekomme, men han nekter å gjøre dette til den normale situasjon og så å si til kriteriet på at et menneske virkelig er blitt en real kristen. Han hevder tvert imot at det han kaller «people movements» har vært av avgjørende betydning like fra NT's tid gjennom hele kirkens historie, og det er ingen grunn til at vi ikke skulle legge til rette for og forvente det samme i dag og i morgen.

Hva er så en «people movement»? Det er ikke uten videre det samme som en *masse-bevegelse*. Det er ikke nødvendigvis ensbetydende med at mennesker blir kristne i *stort antall*. Det betyr heller ikke at man *lettvint* antar nye kristne og døper i hui og hast. (1970, s. 297.) Hva betyr det da?

«People» i denne sammenheng betyr en stamme, en kaste eller en hvilken som helst homogen enhet som danner den intime ramme om det sosiale samliv. «A people is a tribe or caste, a clan or a lineage». (1970, s. 296) En «people movement» oppstår ifølge MG så når en gruppe mennesker — det være seg 5 eller 500 — som alle tilhører det samme «folk» i fellesskap bestemmer seg for å bli kristne,

uten at dette medfører sosial isolasjon. Gruppen forblir i full kontakt med sine ikke-kristne slektninger/stammefrender og skaper derved mulighet for at tilsvarende grupper etterhvert kan komme til samme bestemmelse. Slik formes det da etterhvert en menighet bestående utelukkende av mennesker som tilhører det aktuelle «folk». (1970, s. 298.) Dette betyr ikke at en slik «people movement» har en odiøs basis i såkalte «gruppeomvendelser». Noe slikt fins ikke, sier MG. Det som skjer er en «*multi-individual, mutually interdependent conversion, which is a very different thing*». (1970, s. 302). D. v. s. at mange enkeltmennesker tar del i beslutningen, noe som krever personlig tro; og de som tar del i beslutningen kjenner hverandre og tar sin beslutning under gjensidig hensyn til hva de andre i gruppen kommer til å gjøre. Dette, sier MG, «is not only natural, it is moral». (1970, ss. 303–304). Slike «people-movement-churches» opplever ikke sosial isolasjon og abstraksjon. Tvert imot støttes her den *personlige overbevisning av den sosiale kontekst*, noe som gjør at slike «people-movement-churches» — så sant de følges opp med tilstrekkelig undervisning og omsorg etter dåp — framstår som sterke og kvalitativt gode kirker: «A well-shepherded people movement has a soundly Christian character». (1970, s. 313.)

Det blir derfor et avgjørende anliggende i kirkevekst-tenkningen at evangeliet forkynnes inn i de forskjellige homogene enheter på et vis som *nytter seg av den enkeltes sosiale sammenheng som en bro for evangeliet*, mere enn å løsrive enkeltmennesket fra den.

Nå gjør imidlertid MG oppmerksom på en vesentlig ting til her. «People movements» oppstår ikke uten videre. Det kan kreves år, ja, decennier av møysommelig evangeliserende sãmannsarbeid før bevegelsen starter. (1970, s. 305). Men derved berører vi det andre metodiske hovedprinsipp hos MG og i kirkevekstfilosofien, nemlig talen om *mottagelighet/umottagelighet*. Vi er altså fremme ved vårt fjerde hovedpunkt, som vi ved hjelp av et av MG's berømte uttrykk vil kalle

IV. «Winning the winnable»

I sin helhet lyder uttrykket: «Winning the winnable while they are winnable.» (1970, s. 256). Det er nemlig en fundamental tanke hos MG at både hos det enkelte menneske og i hele folkegrupper *fluktuerer graden av mottagelighet for evangeliet*. Denne fluktuerende grad av mottagelighet for evangeliet «is a most prominent aspect of human nature and society». (1970, s. 216.) Den kan vokse dit hen at

hele folkegrupper simpelthen står med utstrakte armer og «will hear the Gospel gladly and obey it». (1970, s. 56). På den annen side kan den avta i den grad at folk viser seg direkte fiendtlig innstilt. Det misjonsmetodiske hovedprinsipp for å oppnå maksimal vekst er derfor til enhver tid å *prioritere de mottagelige folkegrupper*. Som vi så ovenfor, beskrives misjonens oppgave i dag som en effektiv multiplikasjon av kirker/menigheter *«in the receptive societies on earth»*. (Uthevet av meg.) Og det ikke bare ut fra den pragmatiske begrunnelse at en slik prioritering skaper størst vekst, men faktisk fordi disse mennesker som står ferdig med utstrakte hender *«have a higher right to hear than those who stop their ears and turn away.»* (1970, s. 257. Uthevet av meg). Dette begrunner MG ved å henvise til Jesu ord (Lk. 9,5 og 10,10) om at disiplene skal ryste støvet av føttene der hvor folket ikke tar imot dem.

Det er klart at dette — ifølge MG — må få misjonsstrategiske konsekvenser, selv om det er uklart i hvilken grad det bør skje. P. d. e. s. kan han likefram si at dersom en folkegruppe viser seg likegyldig eller fiendtlig, så skal ens anstrengelser for å vinne disse «be transferred to other sectors where men will hear and obey». (1970, s. 257). P. d. a. s. kan han også si definitivt at umottagelige folkegrupper ikke skal forlates (1970, s. 229), og gi et mere nyansert uttrykk for at i slike grupper skal en engasjere seg bare minimalt. De store styrker skal disponeres hvor folk er rede til å høstes inn.

En tilsvarende uklarhet finner vi når vi går dypere i problemet og spør *hva denne mottagelighet består i, og hvordan den oppstår*. Her er det for det første på det rene at mottageligheten for evangeliet ikke beror på *tilfeldigheter*. Å evangelisere i mottagelige folkegrupper er «to evangelize the people whom God has prepared.» (1970, s. 56. Uthevet av meg.) Mottageligheten er m. a. o. virket av Guds Ånd. For det andre er dette en Åndens virksomhet som skjer gjennom Guds *alminnelige verdensstyre på lovens og skapelsens plan*: «These populations have not become receptive by accident. In their responsiveness to the Evangel, he who has eyes to see can discern God at work. His sunshine and rain, His providence and Holy Spirit, have turned population after population responsive.» (1970, s. 59). Når derfor MG går nærmere inn på de faktorer som skaper «responsiveness», nevner han en rekke rent *almenmenneskelige ting*: *Migrasjon (folkeflytting), sekularisering av ikke-kristne religiøse verdier, nedbryting av gamle sosiale bindinger og kontrollinstanser, kontakt med omverdenen etc. etc.* (1970, ss. 218 ff). Dis-

se almenkulturelle faktorer kan sosial-antropologien kartlegge for oss. Derfor kan MG gi sin tilslutning til en amerikansk lutheranser som i denne sammenheng sier at antropologien som vitenskap «can provide this knowledge and help us discern where the Spirit is moving». (1970, s. 108). Dette forklarer langt på vei den store vekt kirkevekst-skolen legger på sosial-antropologiske studier. M. a. o.: «responsiveness»/mottagelighet gjøres her ensbetydende med en folkegruppes *generelle åpenhet for forandring*, som sosial-antropologien så kan kartlegge for oss. «The science of anthropology has learned much about social conditions in which men are restless for change». Derfor vil vi sannsynligvis om noen år oppleve at man på forhånd vil kunne *måle* «how ready for new things a given population is». (1970, s. 160).

For det *tredje* er det imidlertid åpenbart at MG ikke nøyer seg med å omtale en slik almen-menneskelig åpenhet for forandring når han taler om den åpenhet *som tar imot evangeliet*. Vi så ovenfor at han i forbindelse med «people-movements» kunne si at de-cennier av møysommelig såmannsarbeid kunne være nødvendig før bevegelsen kom i gang. Blant umottagelige folkegrupper er derfor vår oppgave «chiefly to hang on sowing the seed». (1970, s. 228) Hvorfor? Jo, fordi «fields must be sown. Stony fields must be plowed before they are sown». (1970, s. 229. Uthevet av meg.) Derfor kan også MG si at det enkleste og sikreste kriterium for hvorvidt en befolkningsgruppe *er* mottagelig, likevel ikke er antropologiske karakteristika, men det er «to observe whether others working in it are enjoying church growth». (1970, s. 160). M. a. o.: Om mennesker er mottagelige eller ikke, er det til syvende og sist bare det enkle faktum hvorvidt de vitterlig tar imot evangeliet eller ikke som kan vise oss. Men altså: *Om* det skjer, og *hvor* det skjer skal kirke og misjon legge mye anstrengelse og mye penger i å finne ut. For da vet man hvor Guds Ånd «is moving». Da kan en legge an en misjonsstrategi som så å si lar seg anviser direkte av Guds egen pekefinger blant folkene — for å vinne «the winnable while they are winnable».

Vi må stoppe vår presentasjon. Selv om vi har måttet la mange ting ligge, tror jeg vi har berørt i det minste noen av de vesentligste kirkevekst-ideene slik de kommer til uttrykk i MG's bøker. Og jeg håper vi har maktet å gjøre det så vederheftig som mulig. Vi er kommet til siste del av vår oppgave:

V. En kritisk vurdering

Denne skal vi gi ved kortfattet og stikkordmessig å kommentere de fire punktene vi nå har gått igjennom. Vi vil også her i hvert tilfelle holde oss til det som for oss fortøner seg som *hovedsaker*.

A. *Hva skal vi si til MG's definisjon av misjonens oppdrag? Det er forfriskende lesning, og her er grunnleggende synspunkter vi som misjonærer i en luthersk sammenheng bør være fullt på linje med. At mennesket er tapt og at Gud ønsker det tapte mennesket bragt tilbake til seg ved tro på Kristus og dåp til Hans navn, er toner som har vært altfor tilbaketrekkende i mye vag og tildels spekulativ misjonsteologi. MG gjør her alvor av at Guds frelsende nåde når mennesket bare gjennom evangeliets ord og sakramentene, altså gjennom nådens midler. Det er en bibelsk og bekjennelsesmessig hovedsak, som MG gjør til en dominerende lede-tråd i sitt syn på misjon. Når vi dernest ifølge vår Augsburgske bekjennelse er fri fra å betrakte kirken som en (vestlig) institusjon, og istedet bekjenner den som menneskers samling om Ord og Sakrament, bør vi ikke har problemer med i utgangspunktet å se misjonens oppdrag blant folkeslagene i perspektiv av «kirkevekst.»*

MG har så en hel del nyttig å si oss til spørsmålet om vi virkelig i all vår aktivitet er *målrettet nok*, og virkelig *bestemt* av misjonens altoverskyggende primat. Også vi har kanskje en tendens til i praksis å planlegge og administrere misjonsinnsatsen som om vår oppgave bestod i en hel rekke parallelt-løpende, gode og viktige «saker»?! Selv om *tall* selvfølgelig kan misbrukes, synes jeg på ingen måte MG's tale om fornuftig bruk av *statistikk* og *grafiske framstillinger* kan avvises som illegitim og forretningsmessig interesse for numerisk vekst. Det er for lett vint. Tvert imot: Her er et praktisk grep på tingene som vi utvilsomt har en hel masse å lære av.

Likevel er der synspunkter i denne sammenheng som vi ikke uten videre kan dele, og som gjør perspektivet enklere enn NT tillater, særlig hva angår MG's tale om folkeslagenes *kristianisering*.

For det første: Når Mt. 28 sier at vi skal gjøre *alle folkeslag* til disipler, så tror jeg NT selv viser oss at dette *ikke* kan bety at misjonens resultat i denne tidsalder skal bli at folkene totalt bringes til «faith and obedience». Jesus taler om den smale vei som bare få finner, og om global motstand og frafall som et endetidstegn sammen med den globale evangelieforkynnelse. MG vil neppe bortforklare disse Jesus-ord. Det er grunnleggende tanker som likevel er ganske fraværende i hans perspektiv. Der dominerer ensidig den dynami-

ske optimisme og talen om «a fantastic growth» etc. Jeg sier ikke med dette at vi har lov til å glorifisere den lille flokk og bli *pessimister* på Kristi menighets vegne. Men NT's pespektiv er ikke endimensjonalt bestemt av «fantastic growth». Det må vi også realistisk og praktisk regne med. Hvis ikke kan vår kirkevekst-tenkning og optimisme vise seg å være bygd på feil premisser, og skape forvirrede, desillusjonerte og frustrerte misjonærer istedet for kirkevekst. En gjennomtenkning av denne sak er nødvendig innen kirkevekstskolen.

For det *annet*, og i samme sammenheng: MG avviser med rette den politiserende teologi som så å si vil skape Gudsriket på jord ad sosial, økonomisk og politisk vei. MG kaller det å ville skape «a total Christianity». Før en slik «total Christianity» kan oppnås, må nemlig ondet — ifølge MG — tas ved roten: Mennesket selv må vende om og fødes på ny. Mennesker må vinnes for Kristus og forsones med Gud i form av «a fantastic increase in the number of Christians». (1959, s. 29). Men *derived* — om og når *det* skjer — vil det også være mulig å realisere en «total Christianity» og et rettferdig samfunn, ifølge MG. Om altså bare mennesker vinnes *i stort nok antall*. (1959, ss. 27–29).

Her er der en alvorlig *kortslutning*. MG glemmer at om mennesker gjøres til disipler i aldri så stort antall, så er og blir kristenmennesket i denne tidsalder *simul iustus et peccator*, med de konsekvenser det har for dets muligheter til å skape det fullkomne samfunn. Her faller det perspektiv bort, at det først er over Herrens egen nyskapelse i den kommende verden det er mulig å tale om «a total Christianity». Det går *ingen kontinuerlig vekst* — heller ikke *i form av kirkevekst* — fra denne verden og inn i den kommende, selv om mennesker skulle vinnes i aldri så stort antall.

Selv om vi altså deler mange av MG's grunnleggende synspunkter på misjonsoppdraget mener vi det er berettiget å hevde at hans teologi bærer i seg en *snev av triumfalisme* som kirkevekst-tenkningen nødvendigvis må bearbeide.

B. Hva med «*the successful methods*»? La det være sagt med en gang at MG er langt mere nyansert på dette punkt enn mange av hans disipler, og mere nyansert enn mange av hans kritikere gjør ham til. Det har vi allerede vært inne på. Jeg hører for min del ikke til dem som umiddelbart reagerer negativt ved enhver tale om «*successful methods*». Det fins i visse kretser en noe misforstått fromhet som føler at enhver tale om *metoder* i *misjonens* og evangeliserin-

gens sammenheng nærmest er en slags uåndelig *profanering*: «Ånden blåser dit den vil» og Ordet skaper tro «når og hvor Gud vil», ferdig med det! Så glemmer en at *enhver* måte å presentere evangeliet på, er en *metode*. Det kan ikke være annerledes. Derfor er metodikk viktig, og vi har på dette punkt mye å hente hos MG. Han har innsikt i misjonsmetodikk som få andre. Ikke minst fordi han har en stor sosial-antropologisk kunnskap om menneskers og folkegruppers funksjon i samfunnet, som han stadig setter i relasjon til deres møte med den kristne tro. Når han så personlig kombinerer dette med nød for menneskers frelse, da blir resultatet en metodisk oppfinnsomhet og innsikt som enhver misjonær vil ha nytte av å sette seg inn i.

Likevel må vi si noe mere. Når nemlig MG kan si at mennesker vil bli disipler «*if approached rightly*», og vil «*remain in the world if they are not*», så ringer det en klokke for meg. Det er et vitnesbyrd om at han likevel synes å gjøre denne saken enklere enn skriften tillater oss. Når mennesker kommer til tro, så *skyldes det til syvende og sist ikke metoder*, men *alene Ordet og Ånden*. Om mennesker *ikke* kommer til tro, så kan det skyldes våre metoder, javisst. Men det kan ifølge Skriften også skyldes at mennesker setter seg imot Ordet og Ånden og forherder seg — om metoden er aldri så rett og god. Våre metoder kan aldri bli annet enn et *middel*, *en vogn* så å si, som bringer gaven til menneskers dør. Og midlet/vogna er viktig nok. Men *grunnen* til at mennesker blir disipler er — når alt kommer til alt — likevel aldri midlet/vogna/metoden, men bare gaven den bringer: *Ordet*. Derfor er det *ingen automatikk*, *ingen nødvendig* sammenheng, mellom metode og resultat. *At* noen kommer til tro og andre ikke, det skal vi saktens så langt mulig forsøke å finne svar på ved å granske våre metoder. Men det skal vi gjøre bare dersom vi er grunnleggende klar over at dette til syvende og sist er og blir *en gåte for vårt øye* som undrar seg vår metodiske analyse og kontroll. Her er det fundamentalt nødvendig at vi fastholder bekjennelsens tale om at Gud skaper troen ved Ordet når og hvor han vil.

Derfor går det ikke an å fastslå at mennesker blir disipler «*if approached rightly*», og forblir i verden «*if they are not*». Her rører vi ved langt dypere ting enn ved vår «*approach*». Jeg hadde nær sagt både dessverre og heldigvis. Som misjonær skal nemlig du og jeg få hvile i det at når vi har gjort alt som står i vår metodiske makt — og når vi føler å ha sviktet i metodisk avmakt — så beror dog det hele

på menneskets møte med Ånden i Ordet.

Jeg tror ikke MG nødvendigvis ville protestere på dette. Likevel *savner* jeg disse grunnleggende tonene i hans mange gode metodeoverveielser, noe som gjør at jeg likevel må sette et spørsmålstejn ved hans tale om «successful methods». (Såvidt jeg kan skjønne treffer J. R. McQuilkin spikeren på hodet når han sier at kirkevekstbevegelsen konsentrerer sine studier omkring «the sowing» — *måten* det såes på — og «the soil» — jorden det såes i —, uten å la *sæden selv* — Gudsordet — komme til sin rett i gjennomtenkningen. McQuilkin 1973, ss. 56–57.)

C. Det moment i MG's kirkevekst-tenkning som kanskje har vakt mest debatt og heftigst motstand er «*den homogene enhets prinsipp*». Det varte ikke lenge før MG ble beskyldt for å forsøke å bringe til torgs et nytt kristelig forsvar for *apartheid*. Slik MG omtaler dette prinsipp i boka fra 1970, er det imidlertid klart at denne kritikk skyter langt over målet.

Som vi alt har sett, tar MG en hel rekke forbehold når det gjelder dette prinsippet. Det er *ikke* på noen måte hans hensikt å overføre sosial diskriminering, rase- og kasteskiller til den kristne kirke. Det han gjør, er å ta sitt utgangspunkt i den faktisk eksisterende kulturelle og sosiale mangfoldighet, og så spørre hvordan vi kan unngå å sette sosiale og kulturelle barrierer i veien for mennesker som kalles til kristen tro; hvordan vi tvert imot kan bringe denne sosio-kulturelle mangfoldighet til å *tjene* evangeliseringen blant folkene. For min del synes jeg noe av det mest interessante i MG's produksjon ligger nettopp her. Ikke minst vi europeere har en tendens til å identifisere begrepet «folkeslag» med det politiske begrep «nasjon», og har vansker med å se den veritable *mosaikk* innen nasjonene i andre deler av verden. Dermed blir også vår fine tale om brorskap og enhet lett en forkledning for én mektig rases, én mektig språkgruppes, én kulturelt overlegen befolkningsgruppes dominans over minoritetene. (Selvsagt skal man innen brorskapet tale engelsk og spise med kniv og gaffel;) MG's spørsmål om hvor ofte kristen misjon så å si har tvunget mennesker til å løpe *sosialt og kulturelt hinderløp* for å innlemmes i Jesu Kristi kirke, er et betimelig spørsmål vi ikke lett skal gjøre oss ferdig med.

Det samme kan sies om MG's tale om «*people movements*». Her er mange gode og nyttige tanker om individets liv i den sosiale kontekst som vi vesterlendinger bør lese i stadig repetisjon. Man kan ikke lettvint avvise kirkevekst-ideene på dette punkt ved å assosiere

«people movement»-tanken med alskens mistenkeligheter i retning av massedåp, masse-suggesjon, snever interesse for store tall etc. Det er igjen å skyte over målet. Spørsmålet er hvordan vi best skal tilnærme oss *mennesket i den sosiale sammenheng*. Her er mye å lære av MG. Hans anklager om at mye vestlig misjon — utfra et i og for seg godt ønske om å nå folkene via deres *ledere* — ofte har glemte det enkle mennesket i de store masser og blitt både *intellektualistisk og elitepreget*, er aldeles ikke uberettiget.

Min innvending på dette punkt blir igjen at MG — alle sine forbehold til tross — gjør problematikken for enkel. Alle kulturelle og sosiale grupperinger er ikke uten videre uttrykk for menneskeverdens Gud-velbehagelige mangfoldighet. *Syndens og fallets* dimensjon er med i bildet! Det fins sosiale homogene enheter hvis eksistens er basert på synd og urettferdighet, og som den kristne kirke ikke kan identifisere seg med uten å gå på akkord med Guds ord. Dette problem diskuterer ikke MG, han tar bare forbehold om at prinsippet ikke må misbrukes. Det er synd, for det gjør at en føler at problemet ikke er gjennomtenkt nok. Når han f. eks. spør: «How can missionaries multiply churches which are spiritfilled and thoroughly of the people among *the upper classes, genuinely upper class, and among the masses genuinely of the masses?*» (1970, s. 336. Uthevet av meg), så må en spørre tilbake: Skal vi bevisst gå inn for å danne «*over- og underklasse-kirker*» for at folk skal kunne bli kristne uten å tvinges til omgang med mennesker en ikke «passer» sammen med eller helst ikke vil omgås?

M. a. o.: Likesåvisst som det fins kulturelle barrierer som vi ikke skal forlange at mennesker overstiger for å bli kristne, fins det også syndige barrierer mellom mennesker som *allerede omvendelsen* til Kristus krever at vi overstiger. Hvilke disse er, se det får den aktuelle situasjon si oss mere om. Dette er en viktig diskusjon kirkevekstenkningen må føre videre uten å oppgi det verdifulle i den homogene enhets prinsipp.

En tilsvarende forenkling finner vi hos MG når det gjelder «people movements». Selv om den *ideelle situasjon* innebærer at de mennesker det gjelder i gjensidighet *deler den nye tro*, så diskuterer ikke MG for alvor *den* situasjon at mennesker i gruppen blir med p. g. a. *sosialt press* — uten tro på Kristus. Og hva så? Det er et problem det neppe fins noen enkel løsning på. Men det må sees i øyene og gjennomtenkes, uten at en dermed faller i den grøft å oppgi enhver tale om «people movements».

D. Til slutt: Hva med de *modne og umodne folkegrupper*? Hva med prinsippet «winning the winnable while they are winnable»? På dette punkt synes jeg MG's kirkevekst-tenkning reiser noen av de største problemer for oss. Her er vanskelige ting som jeg personlig ikke på langt nær føler meg ferdig med. Min vurdering skal derfor forsynes med flere spørsmålstegn og gis antydningssvis.

For meg ser det ut til at MG her igjen tar utgangspunkt i et fenomen som enhver av oss bare må registrere som et faktum: Det synes å være slik — både m. h. t. enkeltmennesker og folkegrupper — at noen er langt mere åpne og mottagelige for evangeliet enn andre. I enkelte folk vinner evangeliet fram som en gressbrann. I andre har forkynnelsen tilsynelatende bare liten virkning. Hvorfor er det slik? MG gir — såvidt vi kan se — et *dobbelt* svar på dette: 1. Gud skaper ved sin Ånd gjennom menneskets alminnelige livserfaring en generell åpenhet for forandring. 2. Årrekker av møysommelig evangeliserende sãmansarbeid gjør åkeren moden til høst.

Det store problemet er nå at MG sier snart det ene, snart det andre, uten å gå nærmere inn på *hvordan disse to ting forholder seg til hverandre*. Det virker — med respekt å melde — heller ikke som om dette er klart for ham selv. MG foretar aldri noen inngående drøfting av *Ordets* betydning i et folks modningsprosess, vis-a-vis den almenmenneskelige åpenhet for forandring. Såvidt jeg kan skjønne, skal vi ikke anfekte at menneskets alminnelige livserfaring og den åpenhet for noe nytt som denne måtte skape, på mange vis kan være betydningsfull for misjonsarbeidet. Likedan er det sikkert og visst at mennesket i denne erfaring har med skapelsens og historiens Gud å gjøre. Jeg kan likevel ikke skjønne at det uten videre går an å identifisere en slik alminnelig åpenhet med *åpenhet for evangeliet*. Ikke bare den kristne kirke, men alle mulige religioner og ideologier kan ri fram på en slik entusiasme for noe nytt og bedre. At sosial-antropologien kan kartlegge for oss hvor åpent et folk er for forandring, er én ting, og det skal vi ikke undervurdere. Noe helt annet er å tro at det er mulig å kartlegge «where the Spirit is moving» i den forstand at graden av *mottagelighet for evangeliet* kan *måles og forutsies*. Såvidt jeg kan begripe er det en loddrett motsigelse av Jesu egne ord om Ånden som «blåser dit den vil, du hører den suser, men du vet ikke hvor den kommer fra og hvor den farer hen». Betegnende nok er det et ord som ikke synes å spille noen rolle i MG's tenkning.

Selv om menneskets naturlige ytre og indre omstendigheter ikke

er uten betydning, må vi holde fast på den grunnleggende lutherske barnelærdom at Gud kaller mennesker «*ved evangeliet*». D. v. s. den Ånd som overbeviser «om synd, rett og dom» er den Ånd som er knyttet til Ordets forkynnelse. Det er hvor *Ordet forkynnes* at menneskets naturlige åpenhet eventuelt blir til en kvalifisert åpenhet *for evangeliet*.

Forholder det seg virkelig slik, da er der ting MG sier som vi ikke kan samstemme i. F. eks.: «Certainly it is more pleasing to God to proclaim Christ where men are reconciled to Him than where they are not.» (1970, s. 47). Dersom det å så *Ordet* er en *nødvendig forutsetning* for i sin tur å høste mennesker inn, da kan en ikke operere med en slik guddommelig forkjærlighet for det siste. At det rent praktisk og pragmatisk må være rett å sette inn stort mannskap der hvor en i øyeblikket strever med å berge fangsten, det er én ting. Det er det ikke vanskelig å være enig i. Noe annet er det å gjøre denne distinksjon mellom mottagelige og umottagelige folkegrupper til et fundamentalt teologisk kriterium for hvor det til enhver tid er mest velbehagelig for Gud å se evangeliet forkynt. (Når det gjelder MG's bruk av Jesu ord i Lk. 9,5 og 10,10, må det diskuteres i hvor høy grad dette kan gjøres til et generelt misjonsstrategisk prinsipp. Der er jo andre ting i Jesu utsendelsestale som vi ikke idag kopierer, men ser som gyldige i tekstens aktuelle situasjon. Likedan må det diskuteres hvorvidt MG har rett når han leser hele Acta som et vitnesbyrd om at apostlene arbeidet og reiste etter prinsippet «winning the winnable». Å starte i Jerusalem betyr således for MG å begynne med/prioritere til enhver tid de mottagelige.)

Dermed har vi ikke avvist enhver tale om «winning the winnable». Men vi etterlyser en *klargjøring* av begrepet «*winnable*». Vi savner synet for at der også på dette punkt er noe gåtefullt som unndrar seg forutsigelse og kontroll. Og vi oppfordrer til en gjennomtenkning av problemet mottagelig — umottagelig utfra en klarere bibelsk forståelse av *Ordets* egen makt til å «skape hva det nevner».

Konklusjon

Som man vil ha forstått: Her er mye å hente for oss, både til teologi, metodikk og strategi. Her er en dynamisk presentasjon av misjonens problematikk utfra den ene avgjørende hovedsak: Å gjøre alle folkeslag til disipler. Jeg kan bare henvise til MG's bøker for nærmere

studium. Samtidig skulle man hermed også være på det rene med en gjennomgående tendens til å *forenkle* problemene, og man skulle forhåpentligvis være orientert om en del av de punkter hvor vi kan medvirke konstruktivt til en bearbeidelse av ideene. Er det noe vi alle ønsker, så er det rik vekst for Guds kirke på jord og Gudsrikets komme i herlighet.

* Denne boka kom i 1980 i ny og forstørret utgave, uten noen forandring i de grunnleggende synspunkter. Henvisningene i vår artikkel gjelder 1970-utgaven.